

Uloga civilne zaštite u domovinskoj sigurnosti RH

Sladojević, Nikša

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, University Department for Forensic Sciences / Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:227:930225>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

SVEUČILIŠTE
U
SPLITU

SVEUČILIŠNI
ODJEL ZA
FORENZIČNE
Znanosti

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department for Forensic Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI

FORENZIKA NACIONALNE SIGURNOSTI

DIPLOMSKI RAD

ULOGA CIVILNE ZAŠTITE U
DOMOVINSKOJ SIGURNOSTI RH

Nikša Sladojević

Split, listopad 2019. godine

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI

FORENZIKA I NACIONALNA SIGURNOST

DIPLOMSKI RAD

ULOGA CIVILNE ZAŠTITE U
DOMOVINSKOJ SIGURNOSTI RH

Mentor: prof. dr. sc. Marija Boban

Student: Nikša Sladojević

Matični broj: 426-2017

Split, listopad 2019. godine

Rad je izrađen na Sveučilišnom odjelu za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu, pod mentorstvom prof. dr. sc. Marijom Boban u vremenskom periodu od 1.06. 2019. godine do 13.08. 2019. godine.

Datum predaje diplomskog rada: 21. listopada 2019. godine

Datum prihvaćanja rada: 23. listopada 2019. godine

Datum usmenog polaganja: 30. listopada 2019. godine

Ispitno Povjerenstvo:

1. Prof.dr.sc. Jozo Čizmić
2. Doc.dr.sc. Marija Carić
3. Izv.prof.dr.sc.Marija Boban

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. TEMELJNE ODREDBE ZAKONA O SUSTAVU DOMOVINSKE SIGURNOSTI....	2
2.1.Zadaće i sastav domovinske sigurnosti te upravljanje sustavom domovinske sigurnosti....	3
2.1.1.Zadaće koordinacije za sustav domovinske sigurnosti	5
3.VELIKE AKTIVNOSTI CIVILNE ZAŠTITE OD DOMOVINSKOG RATA DO DANAS	8
3.1.Civilna zaštita za vrijeme Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj	8
3.2.Civilne zaštita poslije Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj	13
3.3.Civilna zaštita danas u Republici Hrvatskoj	18
3.4.Ravnateljstvo civilne zaštite (RCZ)	18
3.5.Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite u 2019. Godini.....	23
3.6.Ostale snage civilne zaštite u Republici Hrvatskoj	24
3.6.1.Uloga Hrvatskog Crvenog križa u civilnoj zaštiti u RH te njegove zadaće i aktivnosti .	24
3.6.2.Uloga Hrvatske gorske službe spašavanja u civilnoj zaštiti u RH	27
4. VELIKE AKTIVNOSTI CIVILNE ZAŠTITE U ZADNJIH DESET GODINA	28
4.1.Velika poplava u Županjskoj Posavini.....	28
4.2.Iskustva Republike Hrvatske s migracijskom krizom u 2015. i 2016.godini	32
5. MJERE POBOLJŠANJA I DALJNI RAZVOJ UČINKOVITOSTI CIVILNE ZAŠTITE U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	38
6. ZAKLJUČAK	40
7. LITERATURA.....	41
8. SAŽETAK.....	42
9. ABSTRACT	43
10. ŽIVOTOPIS	44
11. POPIS SLIKA	46
Izjava o akademskoj čestitosti.....	48

1. UVOD

Pod pojmom civilna zaštita u domovinskoj sigurnosti misli se prvenstveno na sustavno upravljanje sigurnosnim rizicima koji su od velike važnosti za nacionalnu sigurnost i djelovanja u krizama koje mogu biti izazvane prirodnom snagom, ljudskom nepažnjom ili namjerom, a koje se odnose na upravljanje sigurnosti i djelovanje u takvim situacijama, a odnose se na ulogu sustava domovinske sigurnosti Republike Hrvatske (1).

Nadalje ćemo u radu navesti temeljne odredbe zakona o sustavu domovinske sigurnosti, sastav domovinske sigurnosti i zadaće sustava domovinske sigurnosti te njihovo upravljanje, nadležnosti i koordinacija koja im se stavlja kao zadaća i djelokrug djelovanja u aktivnostima.

Kroz sastav domovinske sigurnosti ubrajaju se središnja državna tijela državne uprave nadležna za unutarnje poslove, obranu, vanjske polove, civilnu zaštitu, zaštitu okoliša, zdravstveno, financije i pravosuđe, uključujući i tijela iz njihova djelokruga te tijela sigurnosno-obavještajnog sustava Republike Hrvatske.

Veliku ulogu u domovinskoj sigurnosti imaju središnja tijela državne uprave koja u svom djelokrugu imaju kritične infrastrukture, uključujući i tijela iz njihova djelokruga koja mogu sudjelovati u aktivnostima upravljanja sigurnosnim rizicima i prijetnjama te druga središnja tijela državne uprave koja mogu biti angažirana kao pravne osobe posebno važne u okviru domovinske sigurnosti, Hrvatska vatrogasna zajednica, Hrvatski crveni križ, Hrvatska gorska služba spašavanja i udruge građana, udruge branitelja, izviđači, volonteri i dr.

U ovom radu ćemo prikazati velike akcije civilne zaštite od Domovinskog rata, preko velikih akcija kod poplave na području Slavonije te velike migracije stanovništva koje su ulazile preko područja istočne Slavonije u Republiku Hrvatsku, a nakon toga su se kratkotrajno zbrinjavali u kampovima na područjima Slavonije.

Važan segment koji ćemo na kraju rada navesti je uloga civilne zaštite u domovinskoj sigurnosti jesu mjere poboljšanja i daljnji razvoj učinkovitosti i njihovog djelovanja u napretku operativnog djelovanja svih snaga koje se bave zaštitom i spašavanjem ljudi, kulturnih i materijalnih dobara (2).

2. TEMELJNE ODREDBE ZAKONA O SUSTAVU DOMOVINSKE SIGURNOSTI

Temeljne odredbe zakona o sustavu domovinske sigurnosti obuhvaćaju sva područja djelovanja domovinske sigurnosti koje su glavne zadaće sustava te njihovo upravljanje, nadležnosti i koordinacije koja im se stavlja kao zadani ciljevi djelokruga rada u svakodnevnim aktivnostima.

Kada govorimo o sustavu domovinske sigurnosti tada se misli na sve resurse Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva obrane, sigurnosno-obavještajnog sustava, civilne zaštite, vatrogastva, službe vanjskih poslova te drugih tijela koja organizirano i koordinirano obavljaju poslove i zadaće prepoznavanja i procjene opasnosti ugroze te smanjivanja ili uklanjanja sigurnosnih rizika koji su od važnosti za mir i stabilnost u Republici Hrvatskoj.

Jedan od događaja ili stanje koji može ugroziti nacionalnu sigurnost, zdravlje i život stanovništva u Republici Hrvatskoj je kriza koja može znatno narušiti i promijeniti okoliš ili uzrokovati znatnu materijalnu i gospodarsku štetu, a za takve događaje stanja trebamo imati odgovor koji zahtjeva koordiniranu akciju više državnih tijela te unaprijed razvijenu i usklađenu primjenu mjera i operativnih postupaka iz nadležnosti tih tijela.

Negativna posljedica za nacionalnu sigurnost je rizik koji može nastati iznenada, a određuje se procjenom ugroženosti stanovništva kulturnog materijalnih dobara koja nam ukazuje na vjerojatnost nastanka štetnog događaja i mogućih štetnih posljedica za neko područje općina, gradova, županija i države (3) .

Neočekivana prijetnja nekog događaja je proces djelovanja kojim se može i namjerava ugroziti nacionalna sigurnost, otežati i onemogućiti ostvarivanje ciljeva kojim je definirana strategija unutar nacionalne sigurnosti.

Temeljna svrha ovog Zakona je osiguranje racionalne i učinkovite koordinacije, upotreba postojećih resursa radi smanjivanja ili uklanjanja sigurnosnih rizika, osigurati izradu strateških dokumenata, nadzor njihove provedbe, osigurati jedinstvenu metodologiju praćenja rizika, osigurati usklađenu provedbu propisa kojima se određuju mjere i sigurnosni postupci zaštite koji su od važnosti za nacionalnu sigurnost, a osobito zaštite kritične infrastrukture.

Nadalje treba omogućiti sustavan i usklađen razvitak sposobnosti tijela i primjeren doprinos javnog i privatnog sektora te civilnog društva u zaštiti svih dobara i jačanju nacionalne sigurnosti na svim razinama države i društva.

Unatoč svemu navedenom potrebno je i ojačati funkciju upravljanja u izvanrednim kriznim stanjima koja su rizik za nacionalnu sigurnost, ubrajajući krizna stanja koordiniranja na razini Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora i Europske unije.

2.1. Zadaće i sastav domovinske sigurnosti te upravljanje sustavom domovinske sigurnosti

Sveobuhvatne osnove zajedničkog sustava domovinske sigurnosti (1) ubrajamo središnja tijela državne uprave nadležna za unutarnje poslove (Ministarstvo unutarnjih poslova), Ministarstvo obrane, Ministarstvo vanjskih poslova, civilna zaštita, Ministarstvo zaštite okoliša, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo financija i pravosuđa uključujući tijela iz njihova djelokruga te tijela sigurnosno – obavještajnog sustava Republike Hrvatske.

Središnja tijela državne uprave koja u svom djelokrugu imaju kritične infrastrukture, obuhvaća odgovarajuće nacionalne kapacitete, službe i informacijske sustave koji su od tako vitalnog značaja da bi njihova nemogućnost djelovanja ili oštećenje mogli imati izravan utjecaj na nacionalnu sigurnost, nacionalno gospodarstvo, narodno zdravlje, sigurnost stanovništva i učinkovito djelovanje vlasti.

Kritična infrastruktura predstavlja područja koja su od velikog značaja, a čije oštećenje ili gubitak dovodi do gubitka neke važne gospodarske grane za Republiku Hrvatsku, a propisana su Zakonom o kritičnim infrastrukturama (4) te ćemo navesti sljedeće elemente koje je obuhvaćaju:

- energetika (proizvodnja, akumulacija, brane, prijenos, skladištenje, transport, sustavi za distribuciju),
- promet (cestovni, željeznički, zračni, pomorski, unutarnji plovni putovi),
- zdravstvo (zdravstvena zaštita, proizvodnja, promet i nadzor nad lijekovima),
- vodno gospodarstvo, komunikacija i informacijska tehnologija, hrana (proizvodnja i opskrba hranom i sustav sigurnosti hrane, robne zalihe),

- financije (bankarstvo, burze, investicije, sustavi osiguranja i plaćanja),
- proizvodnja, skladištenje i prijevoz opasnih tvari (kemijski, biološki, radiološki i nuklearni materijal,
- javne službe (osiguranje javnog reda i mira, civilna zaštita, hitna medicinska pomoć), te nacionalni spomenici i vrijednosti.

Druga tijela koja mogu biti angažirana u okviru sustava domovinske sigurnosti jesu pravne osobe važne za obranu, za zaštitu i spašavanje stanovništva te kulturnih materijalnih dobara, a to su: Hrvatska vatrogasna zajednica (Slika 1.), Hrvatski crveni križ, Hrvatska gorska služba spašavanja, udruge branitelja proizašle iz Domovinskog rata, izviđači, udruge građana, kao i druge pravne osobe koje iz svojih sposobnosti mogu biti važna potpora sustavu domovinske sigurnosti u provedbi aktivnosti i zadaća upravljanja sigurnosnim rizicima u kriznim situacijama koje su od važnosti za nacionalnu sigurnost.

Slika 1. Vježba Sigurnost 2018. Pristeg-Stankovci

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 15.05.2018.

Važnu ulogu u radu i njenu stabilnost daje vijeće za nacionalnu sigurnost koje je ujedno i središnje tijelo sustava domovinske sigurnosti, a njegov je sastav propisan zakonom kojim se uređuje sigurnosno-obavještajni sustav Republike Hrvatske koji ima zadatak razmatrati i

procijeniti sigurnosne prijetnje i rizike, pitanja iz djelokruga središnjeg tijela državne uprave i drugih državnih tijela koji se odnose na nacionalnu sigurnost.

Jedan od redovitih poslova vijeća za nacionalnu sigurnost je odobravanje planova rada i razvoja strategije sustava domovinske sigurnosti te donositi smjernice, odluke i zaključke o načinu zaštite i ostvarivanja interesa nacionalne sigurnosti.

2.1.1. Zadaće koordinacije za sustav domovinske sigurnosti

Polazne smjernice rada sustava domovinske sigurnosti jest koordinacija koja je međuresorno tijelo nadležno za usklađivanje i koordiniranje rada sustava domovinske sigurnosti, a uz to pokreće inicijative i izrađuje planove potrebne radi ostvarivanja ciljeva.

Temeljne uloge koordinacije za sustav domovinske sigurnosti jesu da izrađuju godišnje planove, usklađuje provedbu smjernica, pokreće i koordinira izradu Strategija nacionalne sigurnosti, razmatra i izvješća o stanju sigurnosnih prijetnji i rizika, razmatra provedbu strateških i planskih dokumenata koji imaju utjecaj na sustav domovinske sigurnosti te daje preporuku državnim tijelima o pitanjima i razvitku sposobnosti.

Nadalje možemo dodati, aktivnosti koordinacija jesu da organizira i sudjeluje u provedbi vježbi odgovora za krize koje se planiraju na razini Vlade Republike Hrvatske te joj predlaže donošenje odluke o angažiranju pravnih osoba u aktivnostima i zadaćama kada je potrebno uspostaviti sigurnost na terenu, a time i upravljati sa sigurnosnim rizicima.

Usljed pojave ili rasta prijetnje ili nastanka krize koji može biti rizik za nacionalnu sigurnost, uključuju se tijela iz domovinske sigurnosti koja dostavljaju Koordinaciji za sustav domovinske sigurnosti informacije o djelokrugu koje su relevantne za takvo stanje.

Iznenadnim i složenom krizom koja prelazi okvire kontroliranog stanja na nekom području predstavlja rizik za nacionalnu sigurnost te način odgovora na takvu situaciju je da Koordinacija za sustav domovinske sigurnosti predloži Vladi Republike Hrvatske proglašenje krize, uslijed čega bi trebalo žurno uputiti podizanje stožera za upravljanje krizom i postaviti način odgovora za takvu krizu.

Povećanjem ugroženosti, ako je situacija na terenu izmakla kontroli, angažirane snage nisu dostatne za učinkovit odgovor pred ugrozom koja je brzo nastupila. Tada su neizbježne potrebe za angažiranjem Oružanih snaga Republike Hrvatske (5) koje bi trebale poslati svoje snage na područje koje je zahvaćeno iznenadnim stanjem.

Poduzimanjem učinkovitih Koordinacija za sustav domovinske sigurnosti čine: Vlada Republike Hrvatske prvenstveno zadužena za poslove nacionalne sigurnosti, također kao predsjednik Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti, savjetnik predsjednika RH zadužen za nacionalnu sigurnost, čelnici središnjih tijela državne uprave nadležnih za unutarnje poslove, poslove obrane ministar obrane, hrvatske branitelje, civilnu zaštitu, zaštitu okoliša, financije, pravosuđe, zdravstvo, more, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, glavni ravnatelj policije, glavni vatrogasni zapovjednik, predstojnik Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, ravnatelj Sigurnosno-obavještajne agencije, ravnatelj Vojne sigurnosno-obavještajne agencije i ravnatelj Zavoda za sigurnost informacijskih sustava (1).

Slika 2. Izlaganje ministar Damira Krstičevića na vježbi Sigurnost 2018. Pristeg-Stankovci

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 15.05.2018 .2018.

Složenost situacije na terenu iziskuje rad Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti, koja bi trebala izvršiti potrebu za pojedinim odlukama ili zadaćama, a može i organizirati radne skupine i odrediti tijelo iz sustava domovinske sigurnosti koje će usmjeravati rad skupina(Slika 2).

Nadalje možemo navesti da Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost sudjeluje u izradi strateških dokumenata iz područja nacionalne sigurnosti i sustava domovinske sigurnosti, kao i u izradi procjene nacionalnih sigurnosnih rizika i određivanju prioriteta u njihovom odgovoru te u vezi s tim surađuje i daje potporu nadležnim državnim tijelima, osobito onima čije su obveze određene zakonom kojim se uređuje sigurnosna zaštita kritičnih infrastruktura.

Financijska sredstva za provedbu ovog Zakona osiguravaju se državnim proračunom Republike Hrvatske, a u slučaju velike krize sredstva proračunske zalihe do 0,50 posto planiranih proračunskih prihoda bez primitka propisanih zakonom (1).

Sredstva se mogu i preraspodijeliti u iznosu većem od propisanog zakonom koji se uređuje proračunom ako proračunskim stavkama opravdavaju aktivnosti i projekte za koje su ta sredstva bila namijenjena i potrošena.

3. VELIKE AKTIVNOSTI CIVILNE ZAŠTITE OD DOMOVINSKOG RATA DO DANAS

Tijekom Domovinskog rata od 1991.-1995. godine, koji je bio nametnut Republici Hrvatskoj po mnogim obilježjima razlikuje se od dosadašnjih ratova kakvi su već viđeni u svijetu.

Bio je to po svemu tragičan i vrlo razoran rat koji nije birao niti ciljeve niti vrijeme niti mjesto, a možemo ga okarakterizirati kao razoran i okrutan rat, stradavanje i protjerivanje civilnog stanovništva sa svojih stoljetnih ognjišta (6).

3.1. Civilna zaštita za vrijeme Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj

Tadašnji sustav civilne zaštite Republike Hrvatske suočavao se s različitim ratnim ugrožavanjima i njihovim posljedicama na civilno stanovništvo, bio je primoran tijekom napada od veliko srpske agresije tražiti najbolje oblike i načine poduzimanja i provedbe efikasne i učinkovite zaštite civilnog stanovništva (7).

Zaštita civilnog stanovništva u Domovinskom ratu je bio vrlo kompleksno područje djelovanja i zahtijevalo je odgovoran pristup prema svim čimbenicima koji su bili bitni za život stanovništva koji je živio na tim prostorima.

Civilna zaštita tada se našla u velikim iskušenjima između velikih zahtjeva i radikalno smanjenih mogućnosti za rad i efikasno djelovanje, a velik je problem bio što su kolone prognanog stanovništva izazvane ratnim djelovanjima bile znatno veće nego u dosadašnjim ratovima koji su se vodili na ovim prostorima.

Iseljavanje stanovništva sa svojih prostora vuče za sobom i druge probleme, brojni socijalni problemi, nezaposlenost, veliki broj prognanika, izbjeglica, veliki broj osoba sa zdravstvenim fizičkim i metalnim smetnjama te još sa mnogim drugim problemima se morala suočavati Republika Hrvatska (8).

Velika iskustva koja su se stekla u periodu ratnog vremena Domovinskog rata, neprocjenjiva su vrijednost i važna za budući razvoj sustava civilne zaštite i spašavanja civilnog stanovništva i njegovo djelovanje u miru.

Kod provođenja mjera zaštite i spašavanja civilnog stanovništva tijekom Domovinskog rata bile su angažirane mnogobrojne službe, udruge i organizacije institucije, a među njima sigurno prednjači civilna zaštita, sustav motrenja i obavješćivanja, Crveni križ, Vatrogasnu zajednicu i neke poslovne subjekte (7).

Civilna zaštita tijekom Domovinskog rata radila je na provođenju brojnih mjera i aktivnosti zaštite civilnog stanovništva, zbrinjavanje prognanika i izbjeglica, zamračivanje, evakuacija, sklanjanje, zaštita od požara, zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava, osiguranje humanitarne pomoći informiranje stanovništava, evidencija ulaska osoba u zgrade u i sl.

Uloga civilne zaštite zajedno s drugim službama bila je značajna u angažmanu na zbrinjavanju prognanika i izbjeglica osiguravajući im smještaj, prehranu i odjeću, na način da u područjima Hrvatske koji nisu bili zahvaćeni ratnim djelovanjem srpskih paravojnih formacija i JNA, bile su pripremljene službe za prihvata i smještaj prognanika, ekipe za prvu medicinsku pomoć kao i ekipe za brigu o materijalno-tehničkim potrebama zbrinjavanja (8).

Slika 3. Prognano stanovništvo odlazi iz svojih domova

(Preuzeto sa: <http://proleksis.lzmk.hr/18243/>)

Predanim radom civilne zaštite s izbjeglicama i prognanicima (Slika 3.) obuhvaćalo je organizaciju konvoja za evakuaciju stanovništva s nesigurnog područja, osnivanje skupina za prihvata i razmještaj osoba, prikupljanje i podjela humanitarne pomoći, prijevoz i podjela hrane, opskrba vodom, sječu i dostavu ogrijeva, organizacija prijevoza i dr.

Veliki posao prihvata prognanika, izbjeglica i razmijenjenih osoba odrađenog tog vremena, obavljeno je u suradnji s Uredom za prognanike i izbjeglice Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva rada, socijalne skrbi i obitelji, Hrvatskim Crvenim križem i regionalnim uredima za prognane i izbjeglice.

Obitelji koje su došle sa okupiranog područja bile su prihvaćene i zbrinute s velikom odgovornošću i brigom zbrinjavani u hotelima, odmaralištima i obiteljskim smještaju na mogućnost boravka na duži period te studentskim i đačkim domovima, prihvatnim centrima, i drugim objektima kao sportske dvorane (Slika 4.), vatrogasni domovi, šatorska naselja koja su bila rješenja do trenutka organiziranog odlaska na neko drugo ugodnije mjesto za boravak i stanovanje.

Zbrinjavanje, organiziranu evakuaciju tranzit i prihvata prognanika i izbjeglica bilo je moguće realno riješiti uključivanjem i koordiniranim djelovanjem svih sudionika koji su bili uključeni i odgovorni u provođenju navedenih mjera, tako da možemo konstatirati da je civilna zaštita izvršila svoju koordinativnu zadaću ne baš u lakim uvjetima za rad i djelovanje u tom vremenu.

Slika 4. - Smještaj izbjeglica 1991. godine u sportske dvorane

(Preuzeto sa: <https://www.unhcr.org/hr/o-nama/povijest-unhcr-u-hrvatskoj/uloga-unhcr-u-hrvatskoj-tijekom-sukoba>)

Jedna od provedenih općih mjera na cijelom slobodnom području Hrvatske je bilo zamračivanje, koje se je reguliralo prema neposrednoj izloženosti i napadima, a određivani su konkretnim stupnjevima zamračivanja.

Prilikom velikih opasnosti od mogućih raznih napada neprijatelja na snagu je stupalo potpuno zamračenje koje je podrazumijevalo gašenje ili zatamnjene svih svjetlosnih izvora na kućnim ili uličnim rasvjetama reklamnog i signalnog svijetla, zamračenje vozila, takva opća mjera provedena je u periodu od rujana do prosinca 1991. godine na cijelom području RH.

Uloga civilne zaštite u tom segmentu je bilo da se zamračivanje provodi u skladu s izdanim naredbama, a suradnja s kriznim stožerima, komunalnim poduzećima, elektrodistributivnom mrežom, vodovodnim poduzećima i policijom (8).

Obavijesti o početku potrebe zamračivanja, stanovništvo je dobivalo putem sredstava javnog informiranja, posebno radija i televizije.

Tijekom rata u Hrvatskoj je bilo mnogo evakuacija te se može sa sigurnošću reći da su prognanici i izbjeglice evakuirani iz svojih ugroženih mjesta u neka druga sigurnija mjesta, a taj period je počeo već u srpnju i kolovozu 1991. g, a civilna zaštita je bila glavni organizator i provoditelj aktivnosti za evakuaciju, pravila propise, osiguravala prijevoz, dogovarala prihvata i smještaj, brinula o ljudima dok nisu bili zbrinuti na neku sigurniju lokaciju.

Slika 5. Sklanjanje stanovništva u skloništa prilikom zračnog napada JNA na Zagreb

(Preuzeto sa: https://www.unicef.hr/70_godina_zajedno/)

Daljnje aktivnosti civilne zaštite su bile mjere sklanjanje stanovništva (9) koje je imalo značajnu ulogu tijekom rata za sva postojeća skloništa (Slika 5.) stavljena su u funkciju, a stanovništvo prilikom najavljenih zračnih ili drugih napada napuštalo svoje stambene prostore i

radna mjesta, škole, vrtiće, bolničke postelje i odlazilo u skloništa, a takve mjere bile su jedna od najprimjerenijih mjera tijekom Domovinskog rata.

Prilikom ratnih razaranja na svim područjima Hrvatske bilo je požara, a najviše uz crtu bojišnice gdje su bili ugroženi ljudski životi i gdje je bilo najteže spriječiti i gasiti požar.

Takvi složeni zadaci gašenja požara bio je osnovni posao profesionalnih vatrogasnih postrojbi i dobrovoljnih postrojbi i dobrovoljnih vatrogasnih društava (7) koji su vrlo dobro obavljali svoj posao, a kad bi požar poprimio veće razmjere tada bi se u akciju uključivale i vatrogasne postrojbe civilne zaštite.

Nadalje u periodu od početka siječnja 1992. godine civilna zaštita je ustrojila specijalizirane pirotehničke postrojbe u gotovo svim općinama i gradovima i obučila stotinjak osoba koji mogu rukovoditi eksplozivnim sredstvima (Slika 6.) .

Razminiranje od minsko eksplozivnih sredstava od strane pirotehničara i specijaliziranih postrojbi civilne zaštite provodilo se u mnogim područjima Hrvatske koja su bila okupirana od strane srpskih paravojnih snaga i JNA, a takvi tereni do danas još nisu očišćeni od mina.

Slika 6. Razminiranje terena od minsko eksplozivnih sredstava

(Preuzeto sa: <https://www.grad-glina.hr/razminiranje-socijalno-gospodarske-infrastrukture-na-podrucju-grad-gline/>)

Značajne rezultate posebno u razminiranju ostvarila je civilna zaštita tijekom rata u zahvaćenim područjima, zaštite stanovništva od neeksplozivnih ubojitih sredstava posebno na razminiranju zračnih luka, gospodarskih objekata, infrastrukturnih objekata, poljoprivrednih površina i okućnica te skupljanju i uništavanju zaostalih neeksplozivnih ubojitih sredstava.

Veliki doprinos u Domovinskom ratu odradila je civilna zaštita (10) poglavito u svim oblicima informiranja građana putem javnog priopćenja o svim pitanjima vezanim za zaštitu i spašavanje ljudi, zaštiti kulturnih i materijalnih dobara, u koje su bili uključeni glavni stručnjaci za pojedina područja i pitanja vezana za civilnu zaštitu u Republici Hrvatskoj.

3.2. Civilne zaštita poslije Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj

Ustrojavanjem usklađenja sustava i podizanjem civilne zaštite (cz) na još jedan veći nivo, naša zemlja je trebala ispuniti obvezu prema EU i postići kompatibilnost sa sustavima zaštite i spašavanja u Europi. Tako je 2004. godine stupio novi Zakon o zaštiti i spašavanju, što ga je Sabor RH donio posebnim zakonom koji je cjelovit i na jednom mjestu uređuje sustav zaštite i spašavanja. Nadalje je donesena Uredba o unutarnjem ustroju Državne uprave za zaštitu i spašavanje (6) (DUZS) i tako ispunita zadatak koji je stavljen za rješavanje u nizu preduvjeta nužnih za ustrojavanje tako dugo čekanog sustava koji ima zadatak podignuti razinu uspješnosti zaštite i spašavanja u Republici Hrvatskoj (3).

Republika Hrvatska se reorganizirala i aktivirala sustav koji je izgubio svoj značaj nakon završetka Domovinskog rata, a na to nas je obvezao Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji koji nas je stavio u položaj tranzicijske zemlje koja ima za cilj ulazak u euroatlantske integracije te ustrojavanjem i podizanjem sustava civilne zaštite ispuniti jednu od obveza Europske unije i postići kompatibilnost s europskim sustavima zaštite i spašavanja (15).

Osnivanjem DUZS-a stvoreni su temeljni uvjeti za važne zadaće provedbe upravnog i stručnog nadzora, a prioriteti su bili praćenje stanja koji su od iznimne važnosti za novi ustroj za novo osnovanu Upravu i sustav zaštite i spašavanja u Republici Hrvatskoj.

Ustrojstvom DUZS-a koji je zamišljena kao samostalna, strukovna i upravna organizacija sa zadaćom da priprema, planira i rukovodi operativnim snagama te usklađuje djelovanje svih sudionika koji grade sustav civilne zaštite. Jedan od zadataka DUZS a bio je praćenje aktivnosti u zaštiti i spašavanju i poduzimanje učinkovitih mjera prema prostornom i teritorijalnom i supsidijarnom načelu reagiranja kad se veća nesreća ili katastrofa dogodi na bilo kojem prostornom dijelu Republike Hrvatske (15).

Druge zadaće su bile konstantno poduzimanje mjera i aktivnosti zaštite i spašavanja u slučaju nekog događaja na bilo kojem teritoriju naše zemlje kada zbog obima katastrofe i specifičnosti njenog djelovanja te nedostatkom stručnih i opremljenih operativnih snaga zaštite i spašavanja, primorana zatražiti međunarodnu pomoć od neke druge zemlje Ujedinjenih naroda ili NATO- a.

Treća zadaća je bila poduzimanje učinkovitog reagiranja, pružanja stručne i humanitarne pomoći susjednim i drugim državama koje su pogođene velikom katastrofom i koje nemaju dostatne svoje snage da odgovore na prijetnju koja ih je zadesila.

Republika Hrvatska je ustrojem DUZS-a zahtijevala učinkovite rezultate i pravodobna postupanja na području cijele države kroz njezin sustav na teritorijalnom načelu koji joj omogućuje kontrolu i pregled područja koji može biti predmet ugrožavanja i djelovanja (15).

Tadašnje vodstvo Državne uprave za poslove civilne zaštite je vodilo računa o učinkovitosti postupanja i djelovanja uprave na teritorijalnom načelu koji joj omogućava najbolji pregled i kontrolu područja koji bi mogao naći u ugroženoj zoni (3).

Slika 7. Državna intervencijska postrojba civilne zaštite vježba u Šibeniku,

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 15.03. 2015.god.

Nakon toga na razini svake županije ustrojen je Područni ured za zaštitu i spašavanje u čijem sastavu je Odjel za zaštitu i spašavanje te županijski centar 112, dok je priobalno područje imao četiri Državne intervencijske vatrogasne postrojbe (Slika 7.) Dubrovnik, Split, Šibenik i Zadar koje su ustrojene radi velike požarne opasnosti u priobalju i četiri Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite, Zagreb, Split, Rijeka i Osijek.

Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite imaju ustrojene timove unutar svog Odjela, a to su tim za spašavanje iz ruševina, tim za spašavanje na vodi, logistički tim te radijacijsko biološki tim, koji su bili raspoređeni u svim Odjelima civilne zaštite, a koji su sastavljeni od profesionalnih djelatnika i pričuvnog sastava koji se podizao i angažirao po potrebi.

Tadašnji ustroj je pokazao da Odjel zaštite i spašavanja ima potrebu razvoja i jačanja operativnog sustava u čijem sastavu su navedeni timovi, koji su se nakon par godina rada opremanja i djelovanja preoblikovao u Sektore civilne zaštite koji u svom sastavu imaju svoje Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite sa sjedištima u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu, koje i danas postoje i djeluju na državnoj razini te svojim stručnošću, svakodnevno operativno djeluju i prenose znanje na niže strukturne razine sustava civilne zaštite.

Vatrogasne postrojbe sudjeluju u svim intervencijama zaštite i spašavanja, a posebno u onim veće zahtjevnijim te takva postrojba mora imati sposobnost odgovoriti na najsloženije zadatke u zemlji i spremna je u svakom trenutku kad je zatražena međunarodna pomoć civilne zaštite od Republike Hrvatske, pomoći u raznim područjima djelovanja u inozemstvu.

Naslonjeni na iskustava iz Europske unije Državna uprava za zaštitu i spašavanje osim navedenih intervencijskih postrojbi civilne zaštite i vatrogastva, u svom sastavu ima nekoliko službi koje su podijeljene prema području rada.

Uprava u svom sjedištu ima ustrojen Kabinet ravnatelja i Odjel za unutarnji kontrolu, ustrojen Službu za civilnu zaštitu, Službu za vatrogastvo, Službu za sustav 112, Učilište vatrogastva zaštite i spašavanja i Službu zajedničkih poslova (15).

Osim državnih intervencijski postrojbi civilne zaštite i jedinice lokalne i područne i regionalne samouprave dužne su organizirati poslove iz svog samoupravnog djelokruga koji se odnose na planiranje, razvoj, učinkovito funkcioniranje i financiranje sustava civilne zaštite.

Općinska, gradska i županijska samouprava dužne su jačati i nadopunjavati spremnost postojećih operativnih snaga koje djeluju u sustavu civilne zaštite na njihovom teritoriju, a glavna i temeljna podloga za ustroj civilne zaštite na njihovoj razini je Procjena ugroženosti stanovništva kulturnih i materijalnih dobara od velikih nesreća i katastrofa (3).

Svaka općina, županija ili grad treba izraditi procjenu ugroženosti stanovništva, kulturnih i materijalnih dobara te procijeniti ugroze na svom području na osnovu takvih nepogoda osnovati i opremiti svoje snage (Slika 8.) koje bi trebale imati odgovor na takve nastale situacije.

Ako su takve postrojbe nedostatne za nastali događaj na svom području djelovanja, općinskom, gradskom, županijskom, podiže se državna razina da sa svojim snagama pokuša odgovoriti za nastalu situaciju koja je izmakla kontroli, gdje bi se uključile sve državne snage te svi njeni timovi tj. intervencijske postrojbe civilne zaštite sa područja Republike Hrvatske.

Slika 8. Osposobljavanje povjerenika civilne zaštite grada Vodice

Izvor: (foto), DUZS, 20.02. 2014. godine

Zahtjevne akcije spašavanja ljudi, kulturnih i materijalnih dobara na području Republike Hrvatske u kojoj su bile uključene sve snage civilne zaštite, svih državnih razina, bila je poplava kod Županje u kojoj sam sudjelovao od prvog dana nastanka poplave.

Usljed velikih kiša koje su padale na području BiH u mjesecu svibnju 2014.godine i naglim topljenjem snijega sa okolnih planina u vrlo kratkom periodu, napunila su se korita rijeka i potoka uslijed čega je došlo do izlivanje rijeka na polja, prometnice, razne stambene objekte, škole, dječje vrtiće, tvornice, sportske dvorane i sve drugo što se našlo na putu vodenoj stihiji.

Suočeni sa velikim problemom za područje Brčkog, civilna zaštita Bosne i Hercegovine zatražila je međunarodnu pomoć od Republike Hrvatske da pošalje u što kraćem roku svoje operativne snage sa ljudstvom i pratećom opremom koja bi se znala nositi sa nastalom ugrozom.

Republika Hrvatska tada je poslala Državnu vatrogasnu intervencijsku postrojbu Republike Hrvatske (Slika 9.), da sa svojim operativnim snagama i opremom koju raspolaže pomogne ugroženom stanovništvu na području Brčkog.

Slika 9. Poplava u Brčkom svibanj 2014. godine

(Preuzeto sa: <http://cazin.city/39245/katastrofalne-poplave-u-bih-kriticno-u-tuzli-brckom-sarajevu-zepcu-fotovideo.html>)

Državna intervencijska postrojba tada je bila tjedan dana na terenu na području Brčkog te odradila odgovorno posao koji je obuhvaćao spašavanje ljudi i životinja u početku nastale situacije, a kasnije izvlačenje vode pumpama iz podruma nižih terena u koje je voda prodrila.

Kod velike migracije stanovništva u Europi 2015. i 2016. godine, koje su putovale preko Slavonije prema zapadnoj Europi, također su bile angažirane sve snage domovinske sigurnosti Republike Hrvatske, akcija koja je trajala oko devet mjeseci u kojoj sam osobno bio angažiran preko mjesec dana, a ovu temu ćemo detaljnije opisati u četvrtoj cjelini.

3.3. Civilna zaštita danas u Republici Hrvatskoj

Civilna zaštita u Republici Hrvatskoj danas je ustrojena na svim razinama, općinskoj, županijskoj i državnoj. Kao glavno i najviše državno tijelo koje upravlja velikim nesrećama i katastrofama u zemlji je Ravnateljstvo civilne zaštite unutar koje ćemo opisati u naslovu ispod.

3.4. Ravnateljstvo civilne zaštite (RCZ)

Početkom 2005. godine osnovana je Državna uprava za zaštitu i spašavanje kao krovna vladina organizacija koja se bavila uređenjem i vođenjem sustava civilne zaštite u Republici Hrvatskoj, a ukinuta je krajem 2019. godine sa Hrvatskim centrom za razminiranje, Uredom za razminiranje, Zavodom za radiološku i nuklearnu sigurnost te Agencijom za prostore ugrožene eksplozivnom atmosferom te su svi uredi, agencije i zavodi spojeni u novo osnovano državno tijelo od 1. siječnja 2019. godine koje se zove Ravnateljstvo civilne zaštite (RCZ) koje je zasebno Ravnateljstvo unutar Ministarstva unutarnjih poslova.

Sve ove godine Državna uprava za zaštitu i spašavanje je ulagala i jačala svoje četiri državne vatrogasne intervencijske postrojbe na priobalju koje su bile od velikog značaja za razvoj i unapređenje cjelokupnog sustava, ali su od ove godine pripojene Hrvatskoj vatrogasnoj zajednici te sada imaju vodeću ulogu u spremnosti i obučenosti njenih pripadnika prema ostalim vatrogasnim snagama u vatrogasnoj zajednici.

Ravnateljstvo civilne zaštite 2019. godine postaje vodeća organizacija koja upravlja sustavom civilne zaštite (7) i djelovanjem svih jedinica i tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne samouprave, pravnih i fizičkih osoba te vrši osposobljavanje za potrebe sustava civilne zaštite, njeno financiranje, nadzire upravne i inspekcijske poslove civilne zaštite i druga važna pitanja za razvoj i napredak sustava civilne zaštite. Ustrojem novog tijela Ravnateljstvo civilne zaštite (13) unutar Ministarstva unutarnjih poslova sačinjeno je od:

- Ureda ravnateljstva civilne zaštite
 - Služba za međunarodne poslove civilne zaštite i priprema projekata
 - Služba za koordinaciju i suradnju

- Operativni centar civilne zaštite
 - Služba za operativne poslove i analitiku
 - Služba za krizno komuniciranje i potporu stožeru civilne zaštite
- Sektor za inspekcijske poslove
 - Inspekcija zaštite od požara, vatrogastva i civilne zaštite
 - Inspekcija proizvodnje i prometa eksplozivnih tvari i oružja
 - Inspekcija za privatnu zaštitu i detektivske poslove
 - Inspekcija za protuminsko djelovanje
 - Inspekcija za radiološku i nuklearnu sigurnost
- Nastavno nacionalno središte civilne zaštite
 - Regionalni nastavni centar civilne zaštite Zagreb
 - Regionalni nastavni centar civilne zaštite Split
- Sektor za radiološku i nuklearnu sigurnost
 - Služba za radiološku sigurnost
 - Služba za nuklearnu sigurnost
- Sektor za pripravnost i koordinaciju
 - Služba za operativnu pripravnost
 - Služba za opremanje i razvoj
- Sektor 112
 - Služba za propise i razvoj kompetencija
 - Služba za rano upozoravanje i uzbunjivanje
- Državna intervencijska postrojba civilne zaštite
 - Državna intervencijska postrojba civilne zaštite Zagreb
 - Državna intervencijska postrojba civilne zaštite Split

- Državna intervencijska postrojba civilne zaštite Rijeka
- Državna intervencijska postrojba civilne zaštite Osijek
- Sektor za eksplozivne atmosfere
 - Služba za certifikaciju i ispitivanje
 - Služba za tehničko nadgledanje
- Hrvatski centar za razminiranje
 - Služba za operativne poslove
 - Služba za kontrolu kvalitete
 - Područni uredi civilne zaštite
- Područni ured civilne zaštite Zagreb
 - Služba za inspekcijske poslove
 - Županijski centar 112
 - Služba za prevenciju i pripravnost
 - Služba civilne zaštite Sisak
- Područni ured civilne zaštite Split
 - Služba za prevenciju i pripravnost
 - Županijski centar 112
 - Služba inspekcijskih poslova
 - Služba civilne zaštite Gospić
 - Služba civilne zaštite Karlovac
 - Služba civilne zaštite Pazin
- Područni ured civilne zaštite Osijek
 - Služba za prevenciju i pripravnost
 - Županijski centar 112
 - Služba inspekcijskih poslova
 - Služba civilne zaštite Požega

- Služba civilne zaštite Slavonski Brod
 - Služba civilne zaštite Virovitica
 - Služba civilne zaštite Vukovar
- Područni ured civilne zaštite Varaždin
- Služba za prevenciju i pripravnost
 - Županijski centar 112
 - Služba inspekcijskih poslova
 - Služba civilne zaštite Bjelovar
 - Služba civilne zaštite Čakovec
 - Služba civilne zaštite Koprivnica
 - Služba civilne zaštite Krapina

Tijekom ove godine, vatrogasne snage na području RH imale su veće požarne aktivnosti u zaleđu šibenskog područja kad je gorjela borovina i nisko raslinje, a prošle godine kod uobičajenih aktivnosti kroz travanj i svibanj glede povećanog vodostaja rijeka na području Karlovca te standardnih poduzimanja mjera prilikom takvih situacija u koje se uključuju lokalne vatrogasne snage te postrojbe cz gradova i općina gdje je prijetilo izlivanje rijeka iz njenog korita.

Ravnateljstvo civilne zaštite je ove godine dobilo novu zadaću, da obavlja poslove dežurstava u Situacijskom središtu Operativnog centra civilne (SS OCCZ) Ministarstva unutarnjih poslova u Divuljama, gdje vrši operativnu funkciju dohvata i prikupljanja, obrade i odgovarajuće distribucije svih informacija i podataka s terene u približno realnom vremenu (1).

Prilikom provođenja aktivnosti koje proizlaze iz zakona u preambuli, u prostorijama SS OCCZ moju djelovati i sastavnice Glavnog stožera oružanih snaga RH, samostalno ili u suradnji s ostalim sudionicima i operativnom snagama civilne zaštite (7).

Unutar SSS OCCZ djeluje sastav Operativno vatrogasno zapovjedništvo (OVZ RH) kojom zapovijeda Glavni vatrogasni zapovjednik RH, predstavnici Ravnateljstva policije te

djelatnici Ravnateljstva civilne zaštite, koji će imati koordinatora za suradnju za objedinjavanje informacija te njihovo pravovremeno postupanje.

Koordinator za suradnju s Ravnateljstvom civilne zaštite prati stanje na terenu i informacije o tome iz raznih izvora, provjerava i usklađuje podatke te osigurava njihovu dostavu Operativnom centru civilne zaštite (14), koji tada priprema potrebna izvješća i predlaže oblike i načine komuniciranja u slučajevima kada se intervencije gašenja požara uključuju zračne snage ili pripadnici Državnih vatrogasnih intervencijskih postrojbi i dodatno angažiranje vatrogasnih snaga u ispomoći (Slika 10.).

Slika 10. Situacijskom središtu Operativnog centra civilne u Divuljama

(Preuzeto sa :<https://www.svijetsigurnosti.com/u-tijeku-terenski-dio-meduresorne-vjezbe-sigurnost-18/>)

Period trajanja dežurstvo ove godine je od 1. lipnja do 30. rujna 2019. godine kojemu je temeljni dokument Program aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku u 2019. godini (9) tijekom glavnog napora zbog požarne opasnosti na priobalju.

Koordinator u ovim poslovima ima ključnu ulogu kod potrebe uključivanja ostalih operativnih snaga i sudionika sustava civilne zaštite (14) kada događaj preraste okvire isključivo vatrogasne intervencije, pa je situacija izmakla kontroli, a ugroza toliko velika da se moraju podići sve raspoložive snage sustava te aktivirati ako zato imaju potrebe nadležne inspekcije područnog ureda civilne zaštite (PUCZ).

Daljnji njegove zadaće da u suradnji s policijskim službenikom prati stanje na požarima na otvorenom prostoru i razmjenjuje informacije s policijskim upravama u smislu sigurnosti, preventivskih ophodnji, pronalaženju počinitelja požara, očevida i javnog reda i mira te razmjenjuje informacije s pomorskom policijom vezano za letove zrakoplova i zahvate vode te graničnom policijom vezano za gašenje požara uz graničnu crtu ili prelazak vatrogasnih snaga preko granice te razmjenjuje informacije s nadležnom policijskom upravom u smislu provedbe evakuacije i zaštite ljudi, kulturnih materijalnih dobara.

3.5. Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite u 2019. Godini

Ravnateljstvo civilne zaštite i ove godine u sklopu svog Godišnjeg plana i obveze radi na osposobljavanju pričuvnih pripadnika Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite Rijeka (DIP cz), koje se održava na unaprijed određenoj lokaciji te se znaju termini rada i aktivnosti uvježbavanja prilikom provedbe pokazne vježbe (Slika 11.), metodom klizanja preko ljestava.

Tako je već i ove godine održano nekoliko pokaznih vježbi, a jedna od njih je podizanje baze na lokaciji otoka Ugljan mjesto Preko kod tvrđave Sveti Mihovil, gdje je uvježbana samodostatnost s pripadajućom opremom intervencijske postrojbe civilne zaštite (13).

Slika 11. Vježba - spašavanje unesrećenog metodom klizanja preko ljestava, Ugljan-Preko

Izvor: (foto) MUP Ravnateljstvo civilne zaštite, Nikša Sladojević, 22.06.2019.

Vježba je bila pokaznog karaktera, koja je pokazala odličnu suradnju sudionika vježbe u koji je potvrđena visoka operativna spremnost svih sudionika, u kojoj su pripadnici kampa prošli

obuku za korištenje alata za vođenje i zapovijedanje te tehnike spašavanja iz ruševina, korištenjem potražnih pasa u traganju za žrtvama, tehnike spašavanja iz vode i pružanja hitne medicinske pomoći.

Poslije požarne sezone planirane su još neke vježbe koje će se održavati na istu ili sličnu temu, ali na drugim lokacijama te sigurno sa drugim pripadnicima postrojbi civilne zaštite RH.

3.6. Ostale snage civilne zaštite u Republici Hrvatskoj

Neovisno o situaciji koja se može dogoditi na terenu sve snage sigurno daju svoj doprinos u otklanjanju novo nastale situacije, ali jedne od najzaslužnijih snaga koje se vrlo brzo aktiviraju i angažiraju u novu situaciju na terenu zasigurno jesu Hrvatski Crveni križ i Hrvatska gorska služba spašavanja koje ćemo dalje opisati.

3.6.1. Uloga Hrvatskog Crvenog križa u civilnoj zaštiti u RH te njegove zadaće i aktivnosti

Današnji Crveni križ da bi uspješno mogao odgovoriti na sve izazove suvremenog svijeta, Međunarodna federacija Crvenog križa i Crvenog polumjeseca u svojim strateškim razvojnim planovima, koji su ujedno obveza za djelovanje i polazna osnovica za planiranje u svim nacionalnim društvima Crvenog križa pa tako i Hrvatskog Crvenog križa, govori o četiri polazna područja djelovanja. Današnji Crveni križ (15) na razini nacionalnog društva trebao bi imati razvijene programe putem kojih

- promiče i razvija temeljna načela i humanitarne vrijednosti Međunarodnog pokreta Crvenog križa
- konstantno radi na osposobljavanju svojih članova, volontera i stanovništva za reagiranje i djelovanje u posebnim situacijama velikih nesreća i katastrofa
- temeljem stečenih znanja i vještina djeluje u slučaju velikih nesreća i katastrofa i organizira međunarodnu suradnju i primanje pomoći
- radi na zaštiti i unaprjeđenju zdravlja i socijalne pomoći u svojoj zajednici.

Hrvatski Crveni križ bio je od velikog značaja u razdoblju Domovinskog rata i poslijeratnom oporavku, kad je krajem 1991. godine osiguravao redovnu mjesečnu pomoć za 350.000 prognanika iz ratnih okupiranih, opustošenih i ugroženih područja RH.

Zbog ratnog djelovanja na području Bosne i Hercegovine broj osoba za potrebom redovite pomoći s dolaskom i prihvaćanjem izbjeglica povećavao se iz mjeseca u mjesec sredinom 1992. godine tako da je Hrvatski Crveni križ u suradnji s Vladinim uredom za prognanike i izbjeglice brinuo za 750.000 osoba u tom periodu (15).

Trenutna situacija broja prognanih i izbjeglih u Republici Hrvatskoj je činilo 17% cjelokupnog stanovništva, a istovremeno Hrvatski Crveni križ u suradnji s predstavništvom UN-a i HCR-a u našoj zemlji tada se otvara i tranzitni centar za izbjegle osobe u Karlovcu kroz koji su prolazile desetine tisuća žitelja Bosne i Hercegovine koji su zatražili i dobili zaštitu i sklonište izvan granica Republike Hrvatske (15).

Možemo navesti kako je jedna od najvažnijih zadaća i aktivnosti Crvenog križa u Domovinskom ratu bila sudjelovanje u pregovorima kojima se nastojalo utvrditi sudbina nestalih osoba te osigurati oslobađanje zatočenih civila i hrvatskih branitelja.

Posebne aktivnosti i zadaće, Crveni križ razvio je na planu preventivne zaštite od zaostalih minsko eksplozivnih sredstava, a posebno pripremljeni i educirani instruktori koji već duže vrijeme informiraju djecu i odraslo stanovništvo u županijama na čijem su području vođene ratne operacije o opasnosti koja im prijete od minsko eksplozivnih sredstava.

Daljnje aktivnosti i zadaće Crvenog križa bile su organizacija tečajeva za poduku stanovništva o znanjima i vještinama prilikom pružanja prve pomoći, a potrebno je istaknuti da takvi tečajevi za članove ekipa koji su spremni za djelovanje u posebnim situacijama svojim znanjem često sudjelovati u spašavanju unesrećenih osoba kojima je pomoć hitno potrebna.

Prije desetak godina Crveni križ je obučio volontere i pripremio za potrebe svojih općinskih, gradskih i županijskih organizacija koji će biti članovi interventnih ekipa s prioritetima obučivosti prema sljedećim specijalnostima (15):

- ekipe za procjenu štete i koordinaciju prijvata pomoći i za pružanje prve pomoći
- ekipe za zaštitu i spašavanje života na vodi

- ekipe za pružanje psihološke pomoći, ekipe za pripremu prihvatnih centara
- ekipe za logistiku, koje su zadužene za nabavku i upućivanje potrebnih roba i opreme spasiocima na terenu
- ekipe za njegu ranjenika i oboljelih, ekipe za registraciju stradalih osoba
- ekipe za osiguranje pitke i tehničke vode te za osiguranje komunikacija
- ekipe za otklanjanje tehničkih oštećenja na objektima

Hrvatski Crveni križ odradio je veliku ulogu kod poplave u Slavoniji točnije 2014. godine kod Županje, Gunje, Rajeva sela, Posavski Podgajci i Đurića kad je popusti nasip kod Rajeva sela pa je poplavio veliki dio navedenih mjesta, uslijed čega je Crveni križ vrlo brzo i učinkovito odradio svoje zadaće kojima je ublažio bol i patnju raznim gestama i aktivnostima u spašavanju stanovništva te kulturnih i materijalnih dobara iz poplavljenih područja županjske Posavine, koja je vodila bitku tjedan dana sa vodom, a sigurno više od mjeseci radilo se na asanaciji terena.

Slika 12. Podjela hrane emigrantima od Crvenog križa u kampu Slavonski Brod

(Preuzeto sa: <https://www.zagreb.info/aktualno/hrvatska/u-izbjegliki-kamp-u-slavonskom-brodu-stize-izuzetno-vrijedna-donacija/33144>)

Veliku ulogu Crveni križ imao je 2015. i 2016. godine kod velike migracije stanovništva u Europi koja je prolazila preko naših područja ulaskom u Republiku Hrvatsku kod mjesta Babska i Tovarnik te je bila kratko zbrinuta u prihvatne kampove u Opatovcu i Slavanskom brodu, uslijed čega je Crveni križ sa svojim ekipama pružao razne oblike pomoći (Slika 12.) emigrantima od samog ulaska u Republiku Hrvatsku, boravka u kampovima te pratnja njihovih timova u vlaku do granice sa Slovenijom.

3.6.2. Uloga Hrvatske gorske službe spašavanja u civilnoj zaštiti u RH

Hrvatska gorska služba spašavanja već skoro sedamdeset godina u cijelosti pokriva vitalnu javnu potrebu spašavanja na nepristupačnijim prostorima i posjeduje veliko iskustvo u spašavanju u gorskim i nepristupačnim predjelima Republike Hrvatske.

Kroz svoje akcije spašavanja svake godine gorska služba spašavanja spasi ili otkloni opasnost od par stotina životno ugroženih osoba te takve situacije pospješuje preventivnim djelovanjem, dežurstvima i edukacijama na učeničkim i predškolskim razinama.

Hrvatska gorska služba spašavanja vodeći je nacionalni savez i nositelj djelatnosti gorskog spašavanja u Republici Hrvatskoj koja je sačinjena sa najkvalitetnijim hrvatskim alpinistima, speleolozima i vrhunskim planinarima koji su osvojili najviše vrhove svjetskih planina i litica, a prepreke im nisu bile niti snažna orkanska nevremena.

Služba je ustrojena na teritorijalnom principu po stanicama te je pokrivena po cijelom području Republike Hrvatske. Ima oko tri stotine članova, liječnika, instruktora gorske službe spašavanja te vodiče za pse za traganje za nestalim osobama.

Gorska služba spašavanja u Republici Hrvatskoj razvija se u redovitoj obuci i licenciranju, prema najvišim međunarodnim standardima te prati i razmjenjuje iskustva sa svim sličnima spasilačkim službama u svijetu.

Služba ima sposobnost kapaciteta da može mobilizirati veći broj ljudi neovisno na kojem se terenu događaj dogodio u Hrvatskoj, smatramo da ima vrlo dobru teritorijalnu pokrivenost te posjeduje kvalitetne kadrove koje često educira i uvježbava na ispravan način selekcijom najboljih planinara od Hrvatskog saveza (15).

Snage gorske službe spašavanja su osposobljene za spašavanje u svim uvjetima gdje druge snage ne mogu djelovati, poglavito u planinskim goletima i velikim brdovitim ponorima, a njihovo vrijeme mobilizacije mjeri se u minutama te prijevoz unesrećenog do najbliže hitne medicinske pomoći mora biti u okviru zlatnog sata. Sveobuhvatnim aktivnostima Hrvatska gorska služba spašavanja obavlja poslove za razna ministarstva kao što su turizam, promet, zdravstvo, zaštita okoliša, unutarnji poslovi, obrana, poljoprivreda i šumarstvo, gospodarstvo i dr., sa svim vezanim poslovima i situacijama a što je jako bitno za javni interes Republike Hrvatske.

4. VELIKE AKTIVNOSTI CIVILNE ZAŠTITE U ZADNJIH DESET GODINA

4.1. Velika poplava u Županjskoj Posavini

Uslijed velikih, obilnih i dugotrajnih svibanjskih kiša 2014. godine u Slavoniji te ogromnim količinama kiša iz Bosne i Hercegovine te vodenog vala koji je pristizao iz Slovenije i Bosne, rijeka Sava je jako bujala kod Županje te se odmah moglo primijetiti da će to uskoro biti vrhunac ikad zabilježenih mjerenja vodostaja do tada.

Vizualnim pregledima nasipa voda je stalno rasla te je od strane Hrvatskih voda nakon izvršenog očevida za područje Grada Županje i Županije Vukovarsko-srijemske proglašeno izvanredno stanje 16. svibnja 2014. godine i stavlja se III stupanj pripravnosti stožera zaštite i spašavanja, civilne zaštite te specijalistički timovi za spašavanje iz vode, vatrogasne postrojbe s navedenog područja, timovi Crvenog križa te Gorska služba spašavanja.

Visina vodostaja u Županji je dosegla svoj vrhunac i maksimum 17.05. 2014. g. (Slika 13.) kad je visina vodostaja bila 1084 cm te nakon uspješne obrane od poplave u Županji nasipi nizvodno nisu izdržali tako da je došlo do pucanja nasipa u mjestima Rajevo selo i Račinovci.

Slika 13. Nasip u Županji rijeka Sava, prilikom najvećeg vodostaja

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 20.05.2014. godine

Poplava u svibnju te godine u nekim kućama u mjestima Gunji i Rajevu selu bila je gotovo u visini krovišta stambenih objekata te je prouzročila veliku materijalnu štetu kako na stambenim objektima, gospodarskim i poljoprivrednim tako da je došlo do stradavanja velikog

broja životinja neovisno jesu li bile u zatvorenim stajama, oko okućnica ili otvorenim prostranim pašnjacima tog područja.

Tijekom tih dana elementarna nepogoda je ugrozila zaštitu i sigurnost ljudi i životinja, koji su živjeli na tom području te njihove potrebe za koje podrazumijevaju opskrbu čistim zrakom, zdravstveno ispravnom vodom za napajanje i hranom.

Stanovništvo kod prvog udara vode u stambene objekte je moralo brzo krenuti iz svojih domova jer je voda naglo nadirala sa svih strana, a nisu imali vremena za ponijeti osobne stvari sa sobom te su im ostale u prostorima koji su kroz par minuta bili napunjeni vodom.

Slika 14. Poplava u županskoj Posavini - Račinovci

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 20.05.2014.godine

Nekolicina žitelja ovog kraja ostala je do petog dana poplave u svojim domovima na prvom katu kuće, jer su mislili da će se voda vrlo brzo povući iz stambenih i stočarskih objekata ali na njihovu žalost to se nije dogodilo.

Svakodnevnim aranžmanom u županskoj Posavini (Slika 14.) svih snaga civilne zaštite DUZS sa svim lokalnim i županijskim snagama civilne zaštite, Veterinarska skrb, Vatrogasne snage, Hrvatska gorska služba spašavanja, Hrvatski crveni križ, ribiči sa područja Vukovara, Udruge za zaštitu životinja i volonteri, prvi je zadatak bio izvlačiti stanovništvo na sigurnija mjesta, a poslije kućne ljubimce i stoku koje se je brojila na više tisuće komada.

Veterinarska služba županijske Posavine bila je ključna sa stručnjacima koji su odradili ogroman posao za vrijeme poplave jer je životinjama bila potreba za osiguranim zaklonom, evakuacijom, veterinarskom skrbi koja uključuje prvu pomoć i humano usmrćivanje prema životinjama koje su bile jako iscrpljene i iznemogle nakon tri do pet dana boravka u vodi (16).

Civilna zaštita svakodnevno je skupljala na stotine pasa sa poplavljenog područja, te ih brzim čamcima prebacivala do kopna gdje su ih preuzimale udruge za zaštitu životinja, koje su nakon veterinarskog pregleda odvozili ih dalje u svoje azile za pse.

Tih dana nitko se nije štedio prema velikom poslu koji je stavljen ispred svih službi civilne zaštite, a posebno rad veterinara koji je bio iscrpljujući, stresan i rizičan zbog ozljeđivanja i emocionalnog sloma, odnosno ugrožavanja svog vlastitog zdravlja.

Slika 15. Asanacija terena nakon poplave u županskoj Posavini

Izvor: (foto) DUZS, Željko Ljubičić, 07.06.2014.godine

Nakon sedam dana voda sa poplavljenog područja uglavnom se dobrim dijelom povukla u zemlju ili niže terene, tako da je ubrzo počelo sa asanacijom terena kojom se označava ozdravljenje, stvaranje zdravog i higijenski povoljnog okoliša za normalan život (Slika 15).

Tada je započelo poduzimanje koordiniranih mjera tehničkih i medicinskih radi sprječavanja širenja nekih društveno opasnih bolesti koje bi se mogle javiti nakon izazvane situacije, a mogle bi biti malarije, crijevnih zaraza i sl. bolesti(16).

Asanacija terena obuhvaćala niz mjera i aktivnosti koje su se primjenjivale na tom području gdje je postajala opasnost od djelovanja štetnih tvari i uzročnika na ljude, životinje, hranu, vodu i okoliš.

Mjere asanacije obuhvaćaju sljedeće zadatke (10) :

- pronalaženje, sakupljanje i izvlačenje ozlijeđene stoke i pružanje prve pomoći,
- trijaža oboljele stoke, njihova evakuacija u veterinarske ustanove,
- ukopavanje uginulih životinja,
- hvatanje i prikupljanje odbjeglih životinja,
- sprječavanje širenja zaraznih bolesti i trovanja
- uklanjanje svih štetnih namirnica i drugih štetnih otpada štetnih po zdravlje ljudi i životinja
- primjene RKB dekontaminacije na ljudima, i deratizacije (DDM) i drugih potrebnih protuepidemijskih mjera
- čišćenje prometnica saniranje vodnih, kanalizacijskih i drugih objekata i vodova te stavljanje prometnica u uporabu.

Poplava u županjskoj Posavini bila je najveća poplava u zadnjih skoro pedeset godina, u provedbi njene asanacije sudjelovale su zdravstvene službe i organizacije, veterinarske službe i ustanove, građevinsko - tehnička poduzeća i organizacije, komunalne službe i poduzeća za održavanje vodoopskrbnih objekata, službe unutarnjih poslova i sudske medicine, prometna poduzeća, instituti, zavodi, laboratoriji, postrojba za asanaciju, vojska, civilna zaštita građani te razne udruge i volonteri.

Civilna zaštita u Republici Hrvatskoj prilikom ove prirodne katastrofe stekla je veliko iskustvo u organizaciji i operativnom djelovanju svih svojih raspoloživih snaga koje su bile tada na raspolaganju sustavu zaštite i spašavanja, provedbi mjera asanacije, uklanjanja i sahranjivanja leševa uginulih životinja.

4.2. Iskustva Republike Hrvatske s migracijskom krizom u 2015. i 2016.godini

Iskustva Republike Hrvatske sa migracijama stranog stanovništva do ljeta 2015 godine bila su nepoznata, a od tada iskustava su se promijenila kako za našu zemlju tako i za Europsku Uniju jer su se suočili sa ogromnim dolaskom izbjeglica na svoj teritorij u samo nekoliko dana, moglo se primijetiti da nacionalni sustav nije bio spreman za novonastalu situaciju i da je bio u tim periodima pomalo nemoćan.

2015. godine, posljedice ratova i opće nestabilnosti na području Sirije, Afganistana, Iraka i drugih zemalja Bliskog istoka i Afrike na europski su kontinent dovele više od devetsto tisuća ljudi i to samo morskim putem.

Također se 2015.godine u kolovozu stvorio problem u Hrvatskoj zbog zatvaranja mađarske i srpske granice. 1300 emigranata je tad preko RH ušlo u teritorij EU.

Slika 16. Bapska, ulazak imigranata u Republiku Hrvatsku

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 08.10.2015.godine

Od ukupnog broja, nešto manje od osamsto tisuća emigranata, ušlo je u Europu tzv. Balkanskom rutom preko Turske, Grčke, Makedonije, Srbije i Hrvatske. Migrantska kriza u Hrvatskoj je započela sredinom rujna 2015. godine, kao posljedica migrantskog vala koji se gomilao u navedenim državama, a ulaz za emigrante u našu zemlju je bio na području mjesta Tovarnik i Bapska (Slika 16.), blizu Iloka na istoku Republike Hrvatske.

Djelatnici UNHCR pratili su ulazak emigranata u RH s djelatnicima MUP-a, Ministarstva obrane i Državne uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS) u kojim sam aktivnostima i sam sudjelovao, kako na području Bapske, Tovarnika i Opatovca, a tako kasnije u Zimsko - prihvatnom kampu u Slavonskom brodu te kratko na prihvatnoj željezničkoj postaji u Garčinu.

U periodu ulaska pa sve do kraja 2015. godine u Hrvatsku je ušlo blizu šesto tisuća imigranata te su nakon kraćeg zadržavanja u našim kampovima krenuli vlakom na put prema Sloveniji, Austriji, Njemačkoj ili nekoj drugoj zapadno Europskoj zemlji.

Unatoč velikoj krizi od strane emigranata Vlada Republike Hrvatske je donijela Odluku o osnivanju Stožera za koordinaciju aktivnosti u povodu dolaska emigranata u RH, sukladno navedenoj Odluci za organizacijske i administrativno – tehničke poslove, u ime Stožera zaduženo je Ministarstvo unutarnjih poslova, Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo rada i mirovinskog sustava te Glavni stožer Oružanih snaga Republike Hrvatske Ministarstvo - obrane, a u rad državnog Stožera uključeno je i Ministarstvo zdravlja (17).

Slika 17. Ulazak emigranata u Tovarnik- preko polja iz područja Republike Srbije

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 09.10.2015.godine

Nakon prvih pet dana migrantske krize u Republiku Hrvatsku 20. rujna 2015. godine na području Opatovca uspostavljen je privremeni izbjeglički kamp kapaciteta oko 4000 ljudi koji je bilo dobar za kratki boravak u njemu, ali samo za još nekoliko toplih dane te jeseni.

Migranti su u početku u kamp stizali pješke iz Tovarnika (Slika 17.) i preko graničnog prijelaza Bapska. Naknadno je organiziran autobusni prijevoz pod policijskom pratnjom od Bapske do Opatovca čime je uspostavljen nadzor nad migrantskim valom i olakšana organizacija rada mjerodavnih službi u kojima sam i ja izravno sudjelovao te dao svoj doprinos u izvršavanju radnih obveza, a sve u cilju podizanja veće sigurnosti u tim trenucima. Zadržavanje u kampu je bilo predviđeno najviše 48 sati, iako u praksi nije bilo zadržavanja dužih od 24 sata, obavljala se registracija emigranata pod budnim okom policije, dijelila se hrana, deke, obuća, omogućeno je tuširanje radi održavanja higijene te je organizirana i pružena odgovarajuća zdravstvena skrb.

Zbog organizacijskih i sigurnosnih razloga kamp je bio podijeljen u četiri sektora sa šatorima, uz poseban sektor za ranjive skupine u kojem su bili i desetak grijanih kontejnera, a čak su se neki šatori već kroz listopad grijali zbog nižih temperatura noću, velike vlažnosti i rijeke Dunav koja je svojom blizinom zasigurno to doprinijela.

Ovisno o dinamici dolaska novih emigranata iz Republike Srbije, migranti su nakon kratkotrajnog prihvata u kampu Opatovac prebačeni autobusom na željeznički kolodvor u Tovarnik (Slika 18.) te vlakom odvezeni do hrvatsko-slovenskog graničnog prijelaza.

Slika 18. Ukrcaj migranata u vlak, željeznički kolodvor Tovarnik

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 10.10.2015. godine

Zdravstvena skrb u kampu bila je organizirana u suradnji Kriznog stožera Ministarstva zdravstva i državnog Stožera za koordinaciju aktivnosti, sukladno zakonskim odredbama i potrebama na terenu.

U kampu je kontinuirano bio prisutan po jedan tim hitne medicinske službe u sastavu liječnika, medicinske sestre ili medicinski tehničar i vozač te po jedan tim obiteljske medicine u sastavu liječnik, medicinska sestra, medicinski tehničar za svaku od dvije opremljene ambulante.

Unatoč velikoj prisutnosti i konstantnom cirkuliranju emigranata hitna medicinska pomoć osim u kampu Opatovac bila je angažirana i na graničnim prijelazima Bapska i Tovarnik i na željezničkoj postaji Tovarnik.

Dolaskom hladnijih dana krajem listopada, uvjeti za boravak u kampu Opatovac su bili jako loši i na granici izdržljivosti, kako za migrante tako i za službe koje su radile u njima. Početkom listopada pristupilo se uređenjem novog većeg kampa u Slavanskom Brodu koji je zamišljen kao zimsko-prihvatni centar s boljim uvjetima za boravak i rad svih službi u sustavu upravljanja kampom.

Kamp u Opatovcu bio je u funkciji do 3. studenog 2015. godine kada je uspostavljen koridor za kontrolirani prijevoz emigranata vlakovima iz Šida u Srbiji, preko Slavanskog Broda, do graničnog prijelaza Dobovo u Sloveniji, što je stvorilo preduvjete za otvaranje zimskog prihvatni – tranzitni centar u Slavanskom Brodu (Slika 19.).

Slika 19. Zimsko-prihvatni-tranzitni kamp za migrante u Slavanskom Brodu

(Preuzeto sa: <http://www.brodportal.hr/tagovi/kamp>)

Početak rada zimsko prihvatnog kampa u Slavanskom Brodu bio je 2. studenog 2015. godine, njegov kapacitet je bio oko 6.000 ljudi, koji je infrastrukturno primjeren za zimske uvjete (17).

Iz sigurnosnih i organizacijskih razloga podijeljen je u šest sektora od kojih je jedan predviđen za ranjive skupine koji bi bili u grijanim kontejnerima s mogućnošću boravka više osoba u njemu.

Kamp je bio jako dobro čuvan i osiguran policijskim snagama iz sigurnosnih mjera te je cijelo područje bilo pokriveno kamerama za video nadzor koje su snimale cijeli prostor unutra ali i prostor oko žice kojom je kamp bio ograđen.

Policijske snage na svakim ulazima u sektore imale su šatore od (DUZS-a), koji su im služili da mogu brže reagirati i bolje pratiti nadzor nad migrantima koji su konstantno ulazili ili napuštali prostor sektora prema ukrcaju na vlak.

Nakon registracije migranti se smještaju u sektore ili se ukrcavaju u vlakove radi daljnjeg prijevoza prema Sloveniji sukladno dinamici i potrebama za dogovorenim prihvatom u daljnje zemlje gdje putuju (Slika 20.).

U svakom sektoru nalaze se grijani šatori s ležajevima, higijensko-sanitarni čvorovi, prostor za pružanje zdravstvene skrbi, prostor za presvlačenje djeca, igraonice za djecu, prostor za podjelu hrane, obuće i odjeće te prostor za molitvu.

Slika 20. Polazak vlaka s migrantima prema Sloveniji

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević 10.03.2015. godine

Zdravstvena skrb za migrante u kampu pružala se u obliku prihvatne ambulante u kojoj su bili dostupni doktori (pedijatri), medicinske sestre, medicinski tehničar te stacionar koji je brojao desetak kreveta. Također su na raspolaganju imali vozača za hitan prijevoz do bolnice u

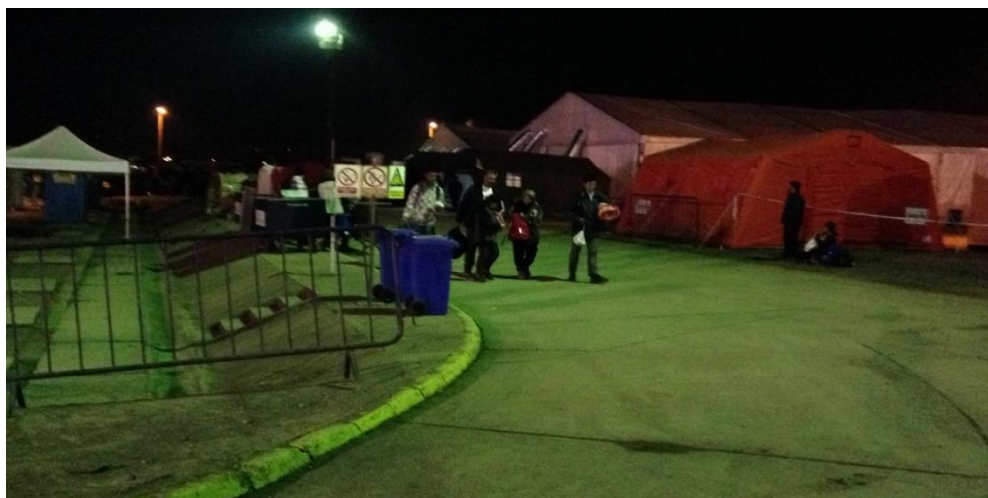
Slavonskom Brodu, a takve usluge bile su dostupne 24 sata radom zdravstvenih djelatnika te je svaki sektor imao jedan kontejner opremljen za pružanje neposredne zdravstvene pomoći.

Unatoč hladnoj zimi koja je bila 2016. godine, temperatura se spuštala i preko -15°C u kampu, ali se nije osjećala tolika hladnoća zbog dobro stvorenih uvjeta kako u zatvorenom šatorskom prostoru tako i vani na cestovnom koji je spajao sve putove unutar kampa. Vrijedni ljudi iz Javnih radova vrlo brzo su otklanjali sve probleme i zadatke koji su se stavili ispred njih.

Kamp u Slavonskom Brodu bio je najbolji prihvat emigranata na cijeloj njihovoj ruti gdje god da su prolazili, a s takvom izjavom složila se i Europska unija koja je pohvalila kamp u Slavonskom Brodu kao najbolji kamp koji se našao na njihovom putu.

Kroz kamp u Slavonskom Brodu prošlo je oko 350.000 a ukupno oko 660.000 emigranata. Zatvoren je u svibnju 2016. godine kada je Europa zatvorila vrata emigrantima (17).

Rado se sjećam svog boravka u kampu i mišljenja sam da je to bilo jedno veliko životno iskustvo kako u provedenom radu, etičkom smislu te humanitarnoj pomoći, a spoznao sam problem svjetskih razmjera koji se prvi put dogodio u našoj novijoj povijesti.

Slika 21. Noćni odlazak imigrantima iz kampa Slavonski Brod

Izvor: (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 11.03.2016. godine

Osobno sam bio preko trideset radnih dana u oba prihvatna kampa, ali uz veliki priljev imigranata i dinamičan posao kojeg smo svakodnevno odrađivali, radno vrijeme je ubrzano prolazilo (Slika 21.) jer su se izbjeglice izmjenjivale iz sata u sat našeg boravka kampovima.

5. MJERE POBOLJŠANJA I DALJNI RAZVOJ UČINKOVITOSTI CIVILNE ZAŠTITE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kada kažemo mjere civilne zaštite, tada se misli na postupke i zadaće sudionika koji provode taj sustav neovisno na kojoj je razini, radi spašavanja života i zdravlja građana, zaštiti kulturnih materijalnih dobara i okoliša te raznim jednokratnim postupcima kao što su: uzbunjivanje, obavješćivanje, evakuacija, sklanjanje, spašavanje, prva pomoć, KBRN zaštita, asanacija te zaštita bilja i namirnica biljnog porijekla(2).

Konstantnim razvojem i poboljšanjem učinkovitosti civilne zaštite možemo reći da su pripremne aktivnosti jako bitne u provedbi kao preventivne i planske aktivnosti u okviru redovne djelatnosti svih sudionika sustava civilne zaštite u domovinskoj sigurnosti.

Daljnijim aktivnostima možemo još više pridonijeti razvoju civilne zaštite kod operativnog djelovanja aktivnosti koje se provode u fazi ranog upozoravanja ili prevenciji, pripravnosti snaga te pravovremenim reagiranjem na novonastalu situaciju na terenu.

Mjere poboljšanja kod preventivne aktivnosti u sustavu civilne zaštite (2) možemo ih navesti kao:

- edukacijom djece u predškolskoj i školskoj dobi,
- približavanje broja 112 građanima, posebno ranjivih i ugroženih skupina društva u opasnostima i mjerama zaštite,
- posebna rješenja i istraživanja za smanjenje rizika od katastrofa, te procjene mogućnosti njenog razvoja te operativnih rješenja za smanjenje štete od nepogode,
- učinkovito planiranje i korištenje prostora za prevenciju, pripravnost te vježbe snaga sustava
- studiozno definiranje i primjena posebnih tehničkih pravila u građenju, industriji, prometu i drugim područjima,
- stalno praćenje međunarodnih dokumenta za smanjenje rizika katastrofa,
- propisati nositelje i postupke izrade planskih dokumenta koji će informirati javnost o njihovom donošenju,
- sudionici civilne zaštite trebaju se pridržavati mjera za izradu procjena od katastrofa za RH, mjera civilne zaštite u prostornom planiranju,

- izraditi i ispuniti uvjete poslova koje udovoljavaju ovlaštene osobe za obavljanje stručnih poslova u području sustava civilne zaštite,

Pravovremena faza razvoj u otkrivanju mjera pripravnosti sustava kod ranog upoznavanja o mogućnosti nastanka velikih nesreća, stavlja u pripravnost sustav civilne zaštite te ga proglašava nadležno tijelo tog područja koje je nadležno za postupanje stanovništva u kriznim situacijama na nekom području.

Kada prestane stanje pripravnosti, javlja se novo stanje aktiviranjem sudionika sustava civilne zaštite, takvo stanje zove se reagiranje koje se proglašava velikim nesrećama i katastrofom te provođenjem mjera civilne zaštite, sudjelovanjem i uključivanjem oružanih snaga i policijskih snaga u otklanjanju posljedica nastale situacije.

Bitan segment učinkovitosti civilne zaštite operativnih snaga vrši se naredbom za aktiviranjem koje donosi izvršno tijelo nadležne općine, grada ili županije na sugeriranje odgovorne osobe od nadležnih žurnih službi, operativnih snaga civilne zaštite.

6. ZAKLJUČAK

Prije petnaestak godina jedinice lokalne, regionalne (područne) samouprave i državne razine dužne su bile ulagati u razvoj svojih snaga i opreme, u prevenciji, pripremanju za slučaj nužde, u provedbi samozaštite, uzajamne zaštite, stručne i profesionalne zaštite i spašavanja ljudi kulturnih i materijalnih dobara.

Trebamo uzeti u obzir da jakost svakog sustava ovisi o financijskim sredstvima koji osnažuje, ojačava, njegovu provedbu i djelovanje u pravcu učinkovitog funkcioniranja, a to poglavito ovisi o svijesti javnosti.

Tog vremena u postojeću opremu i sredstva za spašavanje nije se godinama obnavljalo niti ulagalo, zbog nedostatka financijskih sredstava prema sustavu na svim razinama te se nije mogao razvijati niti jačati u smjeru u kojem se razvijao u zapadno europskim zemljama, poput Francuske, Italije, Njemačke i Austrije.

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine, približili smo se razvijenim europskim zemljama preko međunarodnih vježbi te dalje prema funkcioniranju njihovog razvijenog sustava, njihovoj organizaciji provedbi planova djelovanja te znanju i vještinama s kojim raspolažu.

Kroz učestale međunarodne i državne vježbe snaga civilne zaštite zadnjih pet godina, stečena znanja svih sudionika u provedbi posebno instruktora, glavnih instruktora za module spašavanja iz ruševina, spašavanja iz vode, zbrinjavanja stanovništva, taktičko tehničke podrške i radiološko biološke zaštite koje trebamo konstanto uvježbavati i prenositi do nižih razina sustava.

Mišljenja sam, da sustav nacionalne sigurnosti unutar civilne zaštite podiže na jednu veću razinu razvoja iz svake godine te ulaganjem u noviju učinkovitiju opremu za napredak sustava, koju možemo povući iz europskih fondova, a pritom trebamo imati na umu usklađenost, jedinstvenog i operativnog cjelokupnog djelovanja svojih snaga u zaštiti stanovništava te kulturnih i materijalnih dobara Republike Hrvatske.

7. LITERATURA

- (1) Zakon o sustavu domovinske sigurnosti (N.N. 108/17)
- (2) Zakon o sustavu civilne zaštite (N.N. 82/15,118/18)
- (3) Zakon o zaštiti i spašavanju (N.N. 174/04, 79/07, 38/09, 127/10)
- (4) Zakon o kritičnim infrastrukturama (N.N. 56/13)
- (5) Zakon o obrani (N.N. 73/13, 75/15, 27/16, 110/17, 30/18)
- (6) Grupa autora: Djelotvornost sustava civilne zaštite u Republici Hrvatskoj u zaštiti i spašavanju, 1995.
- (7) Grupa autora: Vatrogasci u Domovinskom ratu, VSH, Zagreb, 1993.
- (8) Grupa autora: Civilna zaštita u Republici Hrvatskoj, IZOS, Zagreb, 1995.
- (9) Puškadija, S.,: Zbrinjavanje prognanika u ratu na području grada Zagreba, Civilna zaštita, 1/92.,
- (10) Toth, I.,: Civilna zaštita u Domovinskom ratu, Defimi, Zagreb, 2001.
- (11) Uredba o unutarnjem ustroju Državne uprave za zaštitu i spašavanje (N.N. 20/05)
- (12) Zakon o izmjenama Zakona o sustavu civilne zaštite (N.N.118/18)
- (13) <https://civilna-zastita.gov.hr/>
- (14) Zakon o vatrogastvu (N.N. 106/99, 117/01, 36/02, 139/04, 174/04, 38/09, 80/10)
- (15) Zbornik radova, Kako se štitimo u katastrofama, Agencija za komercijalnu djelatnost, Zagreb, 2007.
- (16) Vučinić, J. Z. Civilna zaštita, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2013.
- (17) <https://hrcak.srce.hr/172848>

8. SAŽETAK

Uloga civilne zaštite u domovinskoj sigurnosti RH

Katastrofe su jedan od uzoraka kriznih stanja predmet djelatnosti i glavna zadaća civilne zaštite koja ima zadatak pažljivo i detaljno planirati i osiguravati funkcije upravljanja za situacije kada su ugroženi ljudski životi i materijalna dobra, bez obzira je li uzrok ugrožavanje uslijed prirodnog djelovanja, nepažnja ili ugrožavanje od čovjeka s namjerom ili njegova tehnološka dostignuća.

Sa stajališta civilne zaštite važno je kako i na koji način taj sustav funkcionira i kako je organiziran, kako su pravno uređene obveze, nadležnosti i ovlasti za upravljanje i postupanje u raznim katastrofama koje pogađaju svijet.

Iako ne postoji obrazac za ustroj sustava civilne zaštite u katastrofama koji se primjenjuje u svim zemljama, iskustva i temeljna načela u uspostavi sustava drugih zemalja u tome su dragocjena.

Tako ćemo kroz ovaj rad prikazati naša dosadašnja iskustva u civilnoj zaštiti te dati smjernice poboljšanja i moguća rješenja razvoja sustava u domovinskoj sigurnosti civilne zaštite u Republici Hrvatskoj.

KLJUČNE RIJEČI

Domovinska sigurnost, sustav civilne zaštite, materijalna dobra, rizik, prijetnje, snage sustava.

9. ABSTRACT

The role of civil protection in Croatian homeland security

Disasters are one of the patterns of crisis and are the subject of activity and the main task of civil protection, which has the task of carefully and thoroughly planning and providing management functions for situations where human lives and material possessions are endangered, whether caused by natural activity, negligence or endangerment of the intentional person or his technological achievements.

From the point of view of civil protection, it is important how and how this system works and how it is organized, how the obligations, competencies and powers for managing and managing the various disasters affecting the world are legally regulated.

Although there is no template for the establishment of a civil disaster protection system in place in all countries, the experience and basic principles behind establishing a system of other countries is valuable.

Through this paper, we will present our past experience in civil protection and provide guidance on improvements and possible solutions to the development of systems in homeland security civil protection in the Republic of Croatia.

KEYWORDS

Homeland security, civil protection system, material assets, risk, threats, system strengths

10. ŽIVOTOPIS

Osobni podaci

Datum rođenja: 10.03.1973. godine.

Mjesto rođenja: Zadvarje, Republika Hrvatska

Adresa: Ruđera Boškovića 12, 21 000 Split

Mobitel: 091 728 54 17

E-mail: niksa.sladojevic@gmail.com

Obrazovanje:

1979.-1981. godine pohađao prva dva razreda u OŠ „Blato na Cetini“

1981.-1987. godine pohađao od trećeg do osmog razreda u OŠ „Blatine –Škrape“ (R.Orlić)

1987.-1991. godine pohađao Građevinsko tehničku školu, gdje sam stekao zanimanje, tehničar građevinskih materijala,

2009. -2012. godine pohađao sam Visoku školu za sigurnost u Splitu, Stručni studij zaštite na radu, gdje sam stekao zvanje stručni bacc. ing. sec. 14.07.2012.g.

2012.-2013. godine pohađao sam Visoku školu za sigurnost u Splitu, Specijalistički studij zaštite od požara, gdje sam stekao zvanje struč. spec. ing. sec. 25.10.2013.g.

Radno iskustvo

Od 2009. godine sam zaposlenik Državne uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS) do njenog ukidanja 31.12. 2018.godine., a od 1.1. 2019. g. djelatnik sam Ravnateljstva civilne zaštite u Ministarstvu unutarnjih poslova.

Dolaskom u DUZS radio sam na mjestu tehničara civilne zaštite u Područnom uredu zaštite i spašavanja u Splitu. Nakon navedenih školovanja napredovao sam u višeg tehničara 2012. godine.

Poslije specijalističkog studija premješten sam na radno mjesto na skladište Mostine gdje sam obnašao dužnost stručnog suradnika za spašavanje iz ruševina.

Tijekom rada kontinuirano sam se osposobljavao te usavršavao svoje znanje i vještine, prošao razna osposobljavanja, vježbe, akcije spašavanja iz vode i ruševina, treninge, edukacije djece u području civilne zaštite te rad sa raznim alatima i uređajima za zaštitu i spašavanje i sl., a od srpnja 2017. radim na radnom mjestu kao voditelj-glavni instruktor civilne zaštite Split u DUZS-a, a od 1.1.2019. g. pri Ravnateljstvu civilne zaštite u Državnoj intervencijskoj postrojbi - Služba Split na istom radnom mjestu.

11. POPIS SLIKA

Slika 1. - (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 15.05.2018., -vježba Sigurnost 2018.Pristeg

Slika 2. - (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 15.05.2018. 2018.-izlaganje ministar Damira Krstičevića na vježbi Sigurnost 2018. Pristeg-Stankovci

Slika 3. - (<http://proleksis.lzmk.hr/18243/>)- preuzeto na dan 13.07.2019. g.

Slika 4. - (<https://www.unhcr.org/hr/o-nama/povijest-unhcr-u-hrvatskoj/uloga-unhcr-u-hrvatskoj-tijekom-sukoba>) –preuzeto na dan 14.07.2019. g.

Slika 5. - (https://www.unicef.hr/70_godina_zajedno/) – preuzeto na dan 15.07.2019. g.

Slika 6. – (<https://www.grad-glina.hr/razminiranje-socijalno-gospodarske-infrastrukture-na-podrucju-grada-gline/>) preuzeto dan 17.07.2019.g.

Slika 7.- (foto)DUZS, Nikša Sladojević,15.03. 2015.g.,DVIP - vježba u Šibeniku

Slika 8.- (foto) DUZS, Ž. Ljubičić,20.2.2014.g,-osposobljavanje povjerenika cz grada Vodice

Slika 9.-(<http://cazin.city/39245/katastrofalne-poplave-u-bih-kriticno-u-tuzli-brckom-sarajevu-zepcu-fotovideo.html>) -preuzeto na dan 18.07.2019.g.

Slika 10.– (<https://www.svijetsigurnosti.com/u-tijeku-terenski-dio-meduresorne-vjezbe-sigurnost-18/>) – preuzeto na dan 19.07.2019. g

Slika 11. (foto) MUP- Ravnateljstvo CZ, Nikša Sladojević, 22.06.2019.- vježba Ugljan-Preko

Slika 12. - (<https://www.zagreb.info/aktualno/hrvatska/u-izbjeglicki-kamp-u-slavonskom-brodu-stize-izuzetno-vrijedna-donacija/33144>) preuzeto na dan 20.07.2019. g.

Slika 13. - (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 20.05.2014. g. nasip u Županji rijeka Sava,

Slika 14. -(foto) DUZS, Nikša Sladojević, 20.05.2014.g. -poplava u županskoj Posavini

Slika 15. - (foto) DUZS, Željko Ljubičić, 07.06.2014.g. - asanacija terena nakon poplave u županskoj Posavini

Slika 16. - (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 08.10.2015.g.- Bapska, ulazak imigranata u RH

Slika 17. - (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 09.10.2015.g.-ulazak emigranata u Tovarnik- preko polja iz područja Republike Srbije

Slika 18. – (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 10.10.2015. g. ukrcaj emigranata u vlak, željeznički kolodvor Tovarnik

Slika 19. – (<http://www.brodportal.hr/tagovi/kamp>) preuzeto na dan 21.07.2019.g.

Slika 20.- (foto) DUZS,N.Sladojević 10.3.2015.g.polazak vlaka s migrantima prema Sloveniji

Slika 21. - (foto) DUZS, Nikša Sladojević, 11.03.2016. godine, Noćni odlazak imigrantima iz kampa Slavonski Brod

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Nikša Sladojević, izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom „Uloga Civilne zaštite u Domovinskoj sigurnosti Republike Hrvatske“ rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature.

Nijedan dio ovoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan bez citiranja i ne krši ičija autorska prava.

Izjavljujem da nijedan dio ovoga rada nije iskorišten u ijednom drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uredenoga rada.

Split, 21.10.2019. godine.

Potpis studenta: _____